www.turkishstudies.net/social

Turkish Studies - Social Sciences

eISSN: 2667-5617

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL BALKAN UNIVERSITY
Sponsored by IBU

Grafik Tasarım Alanındaki Araştırma Eğilimlerinin Lisansüstü Tezlere Dayalı Olarak İncelenmesi

Investigation of Research Tendencies in Graphic Design Field Based on Postgraduate Theses

Aytaç Özmutlu*

Abstract: The aim of this study is to examine research trends in graphic design on the basis of postgraduate theses. In this context, research data; it has been analyzed and described in terms of years of publication, types, academic titles of consultants, departments and subjects. Criterion sampling method was adopted in the study. The criterion for selection as a sample is to be displayed when the keyword "graphic design" is entered in the subject tab in the detailed search section of the official website of the Higher Education Council (YÖK) National Thesis Center. Within this research 536 postgraduate theses that prepared in the field of graphic design between 2006-2018 by various departments of graduate education institutes in Turkey were examined. These theses were approved and archived by YÖK Documentation Department. The distribution of these postgraduate theses examined is as follows: 432 are master's, 39 are doctorate and 65 are proficiency in art thesis. In the research process, document analysis method, one of the qualitative research methods, was adopted, and categorical analysis, one of the content analysis methods, was used in the analysis of the data. The data obtained within the scope of the research were summarized in terms of percentages and frequencies. The results of the research showed that the postgraduate theses included in the sample group can be examined under 18 categories in terms of their subjects. These categories are; graphic design education, computer aided design, interdisciplinary studies, graphic language, ethics, opinion, poster, packaging design, information design, meaning-based analysis, visual identity / brand identity, graphic production techniques, book-magazine, theoretical studies, desktop publishing, multimedia, advertising graphic and typography. The research showed that the theses in the field of graphic design were prepared by 37 different departments that the theses did not show a consistent increase or decrease over the years. There were serious differences between the universities in terms of the number of theses published, and that nearly half of the theses belong to the first three universities.

Structured Abstract: Introduction

The universities are one of the most fundamental components of social development. The universities create, protect and spread the necessary information for the social and economic well-being of societies (Erdem, 2013). It is possible to examine the functions of the university in three groups: education, basic scientific research and community services. Today, the functions of "education and teaching" and "scientific research" are carried out simultaneously at the universities. Postgraduate education studies carried out by institutes play an important role in the fulfillment of scientific research function of the universities. Postgraduate education has educational programs that cover graduate, post graduate and doctorate degrees,

* Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü
Asst. Prof., Ordu University, Fine Arts Faculty, Graphic Design Department
ORCID 0000-0003-2649-083X
aytacozmutlu@gmail.com

Cite as/ Atıf: Özmutlu, A. (2020). Grafik tasarım alanındaki araştırma eğilimlerinin lisansüstü tezlere dayalı olarak incelenmesi, *Turkish Studies - Social*, 15(8), 3691-3711. https://dx.doi.org/10.47356/TurkishStudies.43701
Received/Geliş: 19 May/Mayıs 2020 *Checked by plagiarism software*
Accepted/Kabul: 20 December/Aralık 2020 **Published/Yayın:** 28 December/Aralık 2020
Copyright © INTAC LTD, Turkey CC BY-NC 4.0

enable individuals to specialize in their undergraduate or different fields, and aim to train scientists and academicians (Kahraman & Tok, 2016). Graduate education programs are academic programs that direct individuals to postgraduate, doctorate or proficiency in arts titles at the universities, aim to train qualified manpower that can contribute to theoretical and practical knowledge and meet the needs of society. Postgraduate theses, which constitute the basic source of scientific and applied information production in the field, provide an opinion that research trends can be observed in many aspects. When the graduate theses are analyzed in a wide time frame, it is possible to obtain important information about the academic studies conducted in the field. This review first of all presents a description of the current situation of the universities in terms of postgraduate education. However, the appearance of graduate study university, type, year, academic advisors, main science / art branches and subjects becomes examinable. Thanks to this examination, it is possible to make data-based decisions regarding what to do in terms of postgraduate structure, the points to be developed, the areas in which research is needed, and which research areas should be given more weight. The aim of this study is to determine research trends in the field of graphic design in Turkey for graduate students on the basis of postgraduate theses. Within the scope of the research, the problem sentence sought is as follows:

How is the distribution postgraduate theses published in the field of graphic design based on:
(i) the university where it was prepared,
(ii) years of publication on the basis of species,
(iii) the academic title of the consultant,
(Iv) species,
(v) majors of science / arts,
(vi) the subject?

Method

In this research, document analysis method, one of the qualitative research methods, has been adopted. A total of 536 postgraduate theses prepared in the field of graphic design and approved and archived by YÖK Documentation Department between 2006 and 2018 were examined. 432 of the theses examined are master's, 39 are doctorate and 65 are proficiency in art thesis. In the process of data analysis, categorical content analysis, one of the content analysis methods, was used. The 536 postgraduate theses that compose the study material of the research were primarily classified in the spreadsheet (Excel) program based on their distribution according to their universities, types, years, academic titles of their advisors, majors / arts, and analyzed using descriptive statistics. Another examination on the study material of the research was made according to the subjects of the graduate theses. In this process, theses are examined one by one by the researcher and coded on the basis of the subjects they have. After coding on the basis of all theses topics, the codes were repeatedly examined and necessary checks were made on the content and naming of the codes by continuous comparison method.

Findings and Discussion

Graphic Design has a total of 47 universities in Turkey which performed graduate studies in the field. Of these, 29 are state universities and 18 are private universities. When the universities with the most theses are examined, Gazi University (16,23%), Arel University (15,29%) and Hacettepe University (11,38%) are respectively. It is noteworthy that a foundation university, which was established in 2007, ranked second with a high number among the universities where most postgraduate thesis studies were conducted. On the other hand, it is interesting to see that the number of theses of many well-established universities that stand out especially with graphic design or related programs has remained at lower levels. It is thought that it is an important requirement to investigate the causes of this situation in depth with different studies to be conducted.

It is seen that 80,6% of graduate theses in the field of graphic design are masters, and the doctorate has the lowest rate with 7,3%. Of the 536 postgraduate theses in total, 432 are masters, 65 are proficiency in art and 39 are doctoral theses. It is possible to explain the fact that master theses have such a high rate in certain aspects. It can be explained as the student-based reasons that the master's degree is the first step of the academic career, many people do not want to continue this challenging process after completing their master's degree, and that the master's degree is considered by many to be a post-graduate specialization stage rather than academic career. On the other hand, the fact that the conditions for opening a doctorate and art

proficiency program compared to graduate programs are more challenging due to both academic staff and hardware requirements causes the number of these programs to be less compared to graduate programs.

Almost half of the graduate theses in the field of graphic design are Prof. Dr. and Prof. It is seen that it consists of teaching staff with the title. These are in order, Asst. Prof. Dr., Asst. and Associate Professor are following the title of Prof. Dr. When both titles are compared on the basis of thesis types, Prof. Dr. and Prof. it is observed that the academic staff with the titles are consulting mostly to doctorate and thesis at the proficiency level in art. It is seen that graduate theses in the field of graphic design are made in 37 different departments / arts. The graphic design department has the highest rate in terms of the number of postgraduate thesis studies. These ratios are followed by the departments of graphic, art-teaching and graphic education / arts. These departments, which are in the first four places, correspond to 86% of postgraduate thesis studies. Turkey in the last 15 years, increasing the number of university faculties opened in parallel under the umbrella of the relevant content sections of graphic design at the number of different names, though increased a great deal. Depending on the increasing undergraduate programs, it is seen that the number of institutes and departments / departments providing postgraduate education has also increased. The renaming and classification of associate and undergraduate programs started in 2019 by the Higher Education Council. With the study, it is aimed to end the name confusion in certain areas and to prevent some suffering caused by name difference in national and international academic mobility. It is considered to be important to carry out this study, which is carried out at the associate and undergraduate level, also in postgraduate education. It is thought that this study will enable to overcome the diversity observed in postgraduate studies.

It is seen that 18 different subjects are studied in postgraduate theses in the field of graphic design. These are; graphic design education, computer aided design, interdisciplinary studies, graphic design and plastic language, ethics, opinion, poster, packaging design, information design, meaning, visual identity / brand identity, graphic production techniques, book / magazine, theory, desktop publishing, multimedia, advertisement graphic and typography. It is seen that the subject, which has been studied over the topics, is in the graphic design education category with 14,55% (78). Considering other topics that are studied intensively in the field of graphic design, theoretical studies (10,08%), multimedia design (8,21%), periodical publication designs such as books / magazines (7,65%), examination of various graphic products in terms of graphic principles and elements (3,54%) and typography seem to come. Also it is seen that subjects such as computer aided design (1,30%), ethics (1,49%) and desktop publishing (1,11%) are the least studied theses in the field of graphic design.

Conclusion and Suggestions

When the postgraduate theses in the field of graphic design are examined, it is seen that some study subjects repeat much at the master's level. Although the contributions of this situation to the literature are not neglected, it is quite clear that many studies that do not repeat each other and avoid trying to say a new word cannot contribute to the field. For this reason, it may be suggested that graduate students and faculty members who advise them should follow current developments in graphic design and turn to original and innovative studies that contribute to the literature. In order to solve the above mentioned handicap situation, it may be suggested to carry out the necessary studies to increase the number of doctoral / art proficiency theses compared to the thesis at the master's level.

When the distribution of theses written in the field of graphic design according to the departments / examined departments, 37 different departments / determined departments. On the one hand, this situation can be welcomed in terms of creating an interdisciplinary working ground and diversity. However, situations where interdisciplinary work collaboration and systematic are not sufficiently provided may mean that distant student or advisor profiles are included in the process. This situation will reveal theses that have not been deepened enough in theory and practice dimension and which do not have a specific quality. On the other hand, the multi-piece image that has similar contents but has different names can be combined by combining the main / main branch under the same name.

Future researchers are advised to examine their research trends in the field of graphic design on the basis of articles and papers from other academic literature. He also conducted graduate of the graphic design field abroad and academic studies would be useful in making a comparative study examined research in Turkey with research trends are considered. It is recommended that future researchers design researches on a number of elements that may be related to the postgraduate thesis rate of the universities in the field of graphic design.

Keywords: Graphic Design, graphic design education, graduate education, graduate theses, research trends

Öz: Bu çalışmanın amacı, grafik tasarım alanındaki araştırma eğilimlerinin, lisansüstü tezler temelinde incelenmesidir. Bu kapsamda araştırma verileri; yayınlanma yılları, türleri, danışmanların akademik unvanları, üniversite, anabilim/anasanat dalları ve konuları açısından analiz edilerek betimlenmiştir. Araştırmada ölçüt örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Örneklem olarak seçilme kriteri, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nin resmi internet sayfasında detaylı arama bölümünde yer alan konu sekmesine "grafik tasarım" anahtar kelimesi yazıldığında görüntülenmedir. Araştırma kapsamında Türkiye'de lisansüstü eğitim veren enstitülerin çeşitli anabilim/anasanat dallarınca grafik tasarım alanında hazırlanan, YÖK Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından 2006-2018 yılları arasında onaylanan ve arşivlenen toplam 536 lisansüstü tez incelenmiştir. İncelenen lisansüstü tezlerin 432'si yüksek lisans, 39'u doktora, 65'i ise sanatta yeterlilik tezidir. Araştırma sürecinde nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi benimsenmiş, verilerin çözümlenmesi sürecinde içerik çözümlemesi yöntemlerinden kategorisel çözümleme kullanılmıştır. Araştırma kapsamında ulaşılan veriler yüzde ve frekanslar hâlinde özetlenmiştir. Araştırma sonuçları, örneklem grubuna dâhil edilen lisansüstü tezlerin, konuları bakımından 18 kategori altında incelenebileceğini göstermiştir. Bunlar; grafik tasarım eğitimi, bilgisayar destekli tasarım, disiplinlerarası çalışmalar, grafik dil, etik, görüş, afiş, ambalaj tasarımı, bilgilendirme tasarımı, anlam temelli çözümlemeler, görsel kimlik/marka kimliği, grafik üretim teknikleri, kitap/dergi, kuramsal çalışmalar, masaüstü yayıncılık, çoklu ortam, reklam grafiği ve tipografidir. Araştırma grafik tasarım alanındaki tezlerin 37 farklı anabilim/anasanat dalında hazırlandığını, tezlerin yıllara göre tutarlı bir artış ya da azalış göstermediğini, üniversiteler arasında yayınlanan tez sayıları açısından ciddi farklılıklar olduğunu, tezlerin yaklaşık yarısının ilk üç sırada yer alan üniversitelere ait olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Grafik tasarım, grafik tasarım eğitimi, lisansüstü eğitim, lisansüstü tezler, araştırma eğilimleri

Giriş

Toplumsal gelişimin en temel unsurlarından biri olan üniversiteler toplumların sosyal ve ekonomik iyi hali için gerekli olan bilgiyi yaratır, korur ve yayar (Erdem, 2013). Yükseköğretim; eğitim, bilim, sanat, yönetim, araştırma ve sağlık hizmeti tasarımında ayrıca ekonomik kalkınmada aktif bir role sahiptir (Ünal ve İlter, 2010; Tosun, 1997). Üniversitenin işlevlerini eğitim-öğretim, temel bilimsel araştırmalar ve toplum hizmetleri olmak üzere üç grupta incelemek mümkündür. Bugün üniversitelerde "eğitim öğretim" ve "bilimsel araştırma" işlevleri eş zamanlı olarak yürütülmektedir.

Üniversitelerde özellikle bilimsel araştırma işlevinin yerine getirilmesinde enstitüler tarafından yürütülen lisansüstü eğitim çalışmaları önemli bir rol üstlenmektedir. Enstitüler, ana bilim/anasanat dallarında öğrenim gören lisansüstü öğrencilerin bilimsel araştırma yeterlilikleri edinme, bilgiye erişme, analiz etme, değerlendirme, yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşma gibi yeteneklerinin gelişmesini sağlamaktadır. Öte yandan üniversite mezunlarının mesleklerinde uzmanlaşması, yeni alanlara yönelmesi, entelektüel gereksinimlerinin karşılanması ve akademik kariyere yönlendirilmeleri konusunda önemli bir rol üstlenmektedir (Karaman ve Bakırcı, 2010).

Lisansüstü eğitim, yüksek lisans ve doktora/sanatta yeterlilik derecelerini kapsayan, kişilerin kendi lisans alanlarında veya farklı alanlarda uzmanlaşmalarını sağlayan, bilim insanı ve akademisyen yetiştirme amacını taşıyan eğitim programlarıdır (Kahraman ve Tok, 2016). Lisansüstü eğitim programları üniversitelerde bireyleri yüksek lisans, doktora veya sanatta yeterlilik unvanlarına yönlendiren, araştırma aracılığıyla teorik ve pratik bilgiye katkıda bulunabilecek ve toplumun gereksinimlerini karşılayacak nitelikli insan gücünü yetiştirmeyi amaçlayan bir akademik programdır.

Lisansüstü eğitim bir alanda derinlemesine çalışılarak lisans derecesinden daha üst seviyede bilgi ve etkinliğe sahip yüksek uzmanlık gücünü yetiştiren bir yükseköğrenim olarak

tanımlanır (Köksalan, İlter ve Görmez, 2010). Lisansüstü öğretimin amacı yükseköğretime, kamu ve sanayi sektörünün çeşitli hizmet alanlarına yüksek nitelikli insan gücü yetiştirmenin yanında ülke sorunlarını çözmeye, kalkınma için gerekli teknolojiyi üretmeye yönelik araştırmaların yapılmasını sağlamaktır (Karakütük, 1989).

Yükseköğretim Kurulu Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne göre lisansüstü eğitim ve öğretim programları, yükseköğretim kurumlarında yürütülen yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlilik programlarından oluşmaktadır. İlgili yönetmeliğe göre, bir yüksek lisans öğrencisinin tez hazırlarken bilimsel araştırma yaparak bilgiye ulaşması, ulaşılan bilgiyi değerlendirmesi ve yorumlama yeteneğini kazanması amaçlanmaktadır. Doktora öğrencisinden ise bağımsız araştırma yapabilme yeteneği kazanarak yeni bir bilimsel yöntem geliştirmesi ya da bilineni rahatlıkla uygulaması beklenir. Sanatta yeterlilik çalışması, özgün bir sanat eserinin ortaya konulmasını amaçlayan doktora eşdeğeri bir yükseköğretim programı olarak tanımlanmaktadır. Sanatta yeterlilik alanında tez hazırlayan öğrenci elde ettiği sonuçları, sergi, proje, resital, konser, temsil gibi çalışmasını açıklayan ve belgeleyen metni ilgili senato tarafından kabul edilen yazım kurallarına uygun biçimde yazarak, tez, sergi, proje, resital, konser, temsil gibi çalışmalarını jüri önünde sözlü olarak savunur (Yükseköğretim Kurulu, 2020).

Üniversitelerin sanat eğitimi veren kurumlarda, takip ettikleri akademik program çerçevesinde; hem sanatçı hem de sanat eğitmeni yetiştirmeleri amaçlanır. Güzel sanatlar fakülteleri sanatın gelişimine katkı sağlayan, yükseköğretim düzeyinde sanat eğitimi veren kurumlardır (Erbay,1997). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nde 2006-2018 yılları arasında arşivlenmiş lisansüstü tezlerin künye bilgilerine dayalı olarak yapılan inceleme, Türkiye'de 18'i vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 47 üniversitede, 37 farklı enstitüde grafik tasarım alanında lisansüstü eğitim hizmeti verildiğini göstermektedir (Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi, 2018). Grafik tasarım alanında lisansüstü çalışmaların yapıldığı bu enstitüler bünyesinde yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlilik eğitimleri verilmektedir. Türkiye'de YÖK Tez Dokümantasyon Merkezi verilerine göre grafik tasarım alanında ilk tez çalışmasının görüldüğü 1987 (Yılmaz, 1987) yılından bu yana çok sayıda lisansüstü çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bilimsel ve uygulamalı bilgi üretiminin en temel kaynağını oluşturan lisansüstü tezler, araştırma eğilimlerinin pek çok açıdan değerlendirilebileceği bir görüş kazandırmaktadır. Lisansüstü tezler temelinde geniş bir zaman dilimi içinde yapılan analiz, grafik tasarımın bir araştırma alanı olarak nasıl bir kapsam içinde ele alındığını görmenin yanında üniversitelerin lisansüstü düzeydeki durumlarına yönelik çıkarımlarda bulunmaya imkân vermektedir. Bu inceleme her şeyden önce Türkiye'deki üniversitelerin grafik tasarım alanında lisansüstü düzeyde tez üretme kapasitelerini 12 yıllık ampirik veriler temelinde karşılaştırmalı olarak inceleme olanağı sağlamaktadır.

Araştırmada aynı zamanda lisansüstü tezlerin türlerini ve danışmanların akademik unvanlarını incelemek mümkündür. Bu açıdan yapılan inceleme Türkiye'de grafik tasarım alanında lisansüstü düzeyde üniversitelerin var olan durumuna ilişkin değerlendirme yapabilme olanağı tanımaktadır. Diğer yandan incelenen lisansüstü tezlerin çalışma yapılan anabilim/anasanat lisansüstü dallarına göre gösterdiği dağılım incelenmektedir. Bu inceleme ile grafik tasarım alanında lisansüstü eğitimin üniversitelerde hangi dallar altında yürütüldüğünü sergilemek amaçlanmaktadır. Araştırmanın ortaya koyduğu bir diğer konu ise lisansüstü tezlerin konularına dayalı olarak yapılan incelemedir. Bu inceleme grafik tasarımın bir araştırma alanı olarak hangi kapsamlarda ele alındığını görmeyi mümkün kılmaktadır.

Çalışma, ağırlıklı olarak incelenen, dışarıda bırakılan ya da az sayıda incelenen konuları görebilmeyi mümkün kılmaktadır. Böylesi bir incelemenin gelecek yıllarda yürütülecek olan araştırmaların hangi alanlara ağırlık vermesi ya da hangi alanları dâhil etmesi gerektiğine yönelik karar alma sürecine rehberlik edebileceği düşünülmektedir. Özetle araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlar grafik tasarım alanında lisansüstü yapılanma açısından ve yönetimsel açıdan

üniversitelerde neler yapılması gerektiği konusunda politika yapıcıların ve yöneticilerin karar alma sürecine yönelik bilgiler sunmaktadır.

Alanyazın (literatür) incelendiğinde çeşitli alanlarda lisansüstü tezlere dayalı olarak araştırma eğilimlerinin değerlendirildiği çalışmalar görülmektedir (Karkın, 2011; Altınkurt, 2007; Oğuz Namdar ve Önder, 2019, Koç, 2016; Alpaydın ve Erol, 2017; Karadağ, 2018; Sonsel, 2018; Dündar ve Hareket, 2017; Güven, Özhan, Kaynak ve Demirbaş, 2018; Özgür, Çuhadar ve Akan, 2018; Şahin ve Akıncı, 2020). Bunlardan güzel sanatlar alanı kapsamına giren araştırmalara yakından bakıldığında Karkın (2011)'ın, güzel sanatlara bağlı müzik bilimleri alanında yapılmış olan lisansüstü çalışmaları, anabilim/anasanat dalları, üniversiteler, enstitüler, danışmanlık, yıl dağılımları ve konu alanları açısından analiz ettiği görülmektedir. Bu araştırmada toplam 134 lisansüstü tez incelemiştir.

Altınkurt (2007) ise araştırmasında sanat eğitimi ile ilgili tezleri değerlendirmiştir. Araştırma evrenini, Türkiye'de 1990 yılından itibaren 'Sanat Eğitimi' ile ilgili olarak tamamlanmış ve YÖK Dokümantasyon Merkezi'ne ulaştırılmış lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, lisansüstü tezlerin raporlaştırılmasında amaç, yöntem, sonuç ve öneriler boyutlarında önemli eksikliklerin olduğu belirlenmiştir.

Oğuz Namdar ve Önder (2019), araştırmalarında Türkiye'de ilköğretim düzeyinde görsel sanatlar ile ilgili hazırlanan isansüstü tezlerin içerik analizini yaparak eğilimlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaları kapsamında 84 adet lisansüstü tez incelenmiştir. Tezler, danışman unvanı, tarih, üniversite, bölüm, düzey, yöntem, grup seçimi, çalışma grubu düzeyi, çalışma grubu büyüklüğü, veri toplama araçları, öneriler, anahtar kelimeler, araştırmacı cinsiyeti, yerli ve yabancı kaynakça sayısı bakımından incelenmiştir.

Son olarak Sonsel (2018) araştırmasında Türkiye'de viyola alanında yazılmış lisansüstü tezlerin incelenmesini amaçlamıştır. 1994-2017 yılları arasında tamamlanmış olan 57 lisansüstü tez incelenmiştir. Çalışmada viyola alanında yazılmış olan lisansüstü tezler; türlerine, yazıldıkları yıllara, üniversitelere, konularına, kullanılan araştırma yöntemlerine ve veri toplama araçlarına göre incelenmiştir. Alanyazın incelemesinde grafik tasarım alanındaki araştırma eğilimlerinin konu alındığı bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Diğer yandan incelenen tez sayısı açısından bu denli geniş bir çalışma kapsamına sahip başka bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu durum grafik tasarım alanında yürütülen lisansüstü tezler temelinde bir incelemenin gerçekleştirilmemiş olduğunu göstermektedir. Bu açıdan araştırmanın 12 yıllık (2006-2018) bir zaman dilimi içinde grafik tasarım alanında yazılan toplam 536 lisansüstü tez üzerinde gerçekleştirdiği analiz ile alanyazında görülen bir eksikliği gidererek, gelecekteki araştırmacılara lisansüstü araştırma konusu belirlemede rehberlik edici bir rol üstleneceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye genelinde grafik tasarım alanındaki araştırma eğilimlerinin lisansüstü tezler temelinde belirlenmesidir.

Araştırma kapsamında cevabı aranan problem cümlesi aşağıda görüldüğü gibidir:

Grafik tasarım alanında yayınlanmış lisansüstü tezler;

i. hazırlandığı üniversite,

ii. türler temelinde yayınlandığı yıllar,

iii. danışmanın akademik unvanı,

iv. tür,

v. anabilim/anasanat dalı,

vi. konusu temelinde nasıl bir dağılım göstermektedir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Grafik tasarım alanındaki araştırma eğilimlerinin lisansüstü tezlere dayalı olarak betimlenmesinin amaçlandığı bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi benimsenmiştir. Araştırmada, grafik tasarım alanında 2006-2018 yılları arasında onaylanan ve arşivlenen lisansüstü tezler üniversite, yıl, tür, öğretim üyelerinin akademik unvanı, anabilim/anasanat dalı ve konularını kapsayan dağılımın incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma amaçları doğrultusunda, çalışma kapsamına dâhil edilen lisansüstü tezler üzerinde bir incelemenin yürütülmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu araştırmanın doküman inceleme yöntemi ile gerçekleştirilmesinin uygun olduğuna karar verilmiştir.

Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman inceleme yöntemi, araştırma amacı ile ilgili olgulara ait bilgilerin yer aldığı dokümanların incelenmesi ve analiz edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada 2006-2018 yılları arasında grafik tasarım alanında onaylanan ve arşivlenen lisansüstü tezler incelenmiş ve analiz edilmiştir. Bu açıdan araştırmada doküman incelemesi yöntemini kullanmanın uygun olduğu düşünülmüştür.

Çalışma Materyali

Bu çalışma, grafik tasarım alanındaki araştırma eğilimlerinin lisansüstü tezlere dayalı olarak ele alınmasını amaçlayan betimsel bir araştırmadır. Türkiye'de grafik tasarım alanında hazırlanan ve YÖK Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından 2006-2018 yılları arasında onaylanan ve arşivlenen toplam 536 lisansüstü tez incelenmiştir. İncelenen tezlerin 432'si yüksek lisans, 39'u doktora, 65'i ise sanatta yeterlilik tezidir.

Veri Analizi

Verilerin çözümlenmesi sürecinde içerik çözümlemesi yöntemlerinden kategorisel içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma materyalini oluşturan 536 lisansüstü tez öncelikli olarak üniversite, yıl, tür, danışmanların akademik unvanları ve anabilim/anasanat dalına göre gösterdiği dağılım temelinde hesap tablosu (Excel) programında sınıflandırılıp betimsel istatistiklerden yararlanarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın çalışma materyali üzerinde bir diğer inceleme lisansüstü tezlerin konularına göre yapılmıştır. Bu süreçte araştırmacı tarafından lisansüstü tezler tek tek incelenerek, odaklandıkları konular temelinde kodlanmıştır. Kodlama sürecinde her bir tez detaylı olarak incelenmiş ve tezin hangi konuya odaklandığına karar verilmiştir. Karar sürecinde lisansüstü tezin araştırma problemi, bulguları ve araştırma bulgularının sonuçları üzerine odaklanılmıştır. Araştırmacı tarafından her lisansüstü teze "araştırma problemi, bulguları ve amacı grafik tasarım alanında hangi konuya odaklanmıştır?" sorusu yöneltilmiştir.

Tüm tezlerin konular temelinde kodlanmasının ardından kodlar incelenmiş ve sürekli karşılaştırma yöntemiyle kodların içerik ve isimlendirilmesi konusunda gerekli kontroller yapılmıştır. Analiz sürecinde takip edilen adımların ardından lisansüstü tezlerin 18 kategori altında incelenebileceği görülmüştür. Çalışma kapsamında incelenen lisansüstü tezlere ait konular, grafik tasarım eğitimi, bilgisayar destekli tasarım, disiplinlerarası çalışmalar, grafik dil, etik, görüş, afiş, ambalaj tasarımı, bilgilendirme tasarımı, anlam temelli çözümlemeler, görsel kimlik/marka kimliği, grafik üretim teknikleri, kitap/dergi, kuramsal çalışmalar, masaüstü yayıncılık, çoklu ortam, reklam grafiği ve tipografidir. Çözümlemede kullanılan kategoriler, tezlerin çalışma konularına dayalı olarak belirlenmiştir. Bu kategorilerin ne tür bildirimleri içerdiği, aşağıda verilen örneklerle gösterilmiştir:

Grafik tasarım eğitimi: Yükseköğretimde grafik tasarım ile ilgili olduğu düşünülen alanlardaki gelişmelerin veya çeşitli konuların grafik tasarım eğitimine yansımaları, sektör ve grafik tasarım eğitimi ilişkisinin incelendiği araştırmalar:

Örnek: *Grafik tasarım öğretiminde hümanistik ve teknik modele dayalı öğretim yöntemlerinin karşılaştırmalı uygulaması* (Büyükarman, 2011).

Bilgisayar destekli tasarım: Grafik tasarım alanında kullanılan grafik işleme yazılımlarının eğitim-öğretim süreci temelinde incelendiği araştırmalar:

Örnek: *Grafik tasarım temel disiplinlerinden tipografinin öğretiminde vektörel tabanlı yazılımların kullanımı* (Tural, 2017).

Dsiplinlerarası çalışmalar: Doğrudan grafik tasarım ile ilgili olmayıp displinlerarası çalışmaya uygun olan sinema, televizyon ve mimari gibi alanlarla ortak bir zeminde yürütülen araştırmalar:

Örnek: *Mekânda grafik izlenimler* (Taşcıoğlu, 2009).

Grafik dil: Grafik tasarım alanında üretilmiş çeşitli ürünlerin grafik tasarımın kendine özgü normları çerçevesinde incelendiği araştırmalar:

Örnek: *1960-1980 yılları arası Amerika'da grafik bir dil olarak kolaj* (Aslan Yavaşca, 2017).

Etik: Grafik tasarım alanında etik gerekliliklerin ve grafik tasarımcıların sosyal ve kültürel sorumluluklarının ele alındığı araştırmalar:

Örnek: *Grafik tasarımda esinlenme, intihal ve özgünlük araştırması* (Şahin, 2010).

Görüş: Grafik tasarım alanında uzman, eğitimci, öğrenci gibi her türlü paydaşın çeşitli konulardaki görüşünün incelendiği araştırmalar:

Örnek: *Resim-iş eğitimi anabilim dalı anasanat atölye (grafik) dersinde öğretim elemanlarının yazı ve tipografi öğretimi uygulamalarına ilişkin görüşleri* (Tufan, 2009).

Afiş: Afiş tasarımının kuramsal veya uygulamalı olarak çeşitli yönleriyle ele alındığı araştırmalar:

Örnek: *Grafik tasarım ürünlerinden afişin bir propaganda aracı olarak kullanılması* (Tanrıkulu, 2009).

Ambalaj tasarımı: Ambalaj tasarımının kuramsal veya uygulamalı olarak çeşitli yönleriyle ele alındığı araştırmalar:

Örnek: *Çocuklara yönelik ambalaj tasarımlarının görsel iletişim açısından incelenmesi* (Güzeloğlu, 2006).

Bilgilendirme tasarımı: Bilgilendirme tasarımının kuramsal veya uygulamalı olarak çeşitli yönleriyle ele alındığı araştırmalar:

Örnek: *Bilgilendirme tasarımında ilkeler, ögeler ve uygulama sorunları -bilgilendirme tasarımı uygulaması-* (Uyan Dur, 2011).

Anlam temelli çözümlemeler: Grafik tasarım ögelerinin ilettiği mesajların görsel iletişim çerçevesinde analizlerini içeren araştırmalar:

Örnek: *Grafik tasarımda mesaj analizi ve görsel ögelerin düzenlenişi* (Batı, 2006).

Görsel kimlik/marka kimliği: Çeşitli görsel kimlik veya marka kimliği çalışmalarının kuramsal veya uygulamalı olarak çeşitli yönleriyle ele alındığı araştırmalar:

Örnek: *Kurumsal kimlik ve marka imajı oluşturmada IKEA örneği* (Taviloğlu, 2012).

Grafik üretim teknikleri: İllüstrasyon, fotoğraf gibi grafik üretimde kullanılan çeşitli teknik ve yaklaşımların ele alındığı çalışmalar:

Örnek: *Basın ilanı tasarımlarında illüstrasyonlar ve vektörel illüstrasyon tekniğinin uygulanması* (Atabey, 2010).

Kitap/dergi: Çeşitli alanlara yönelik olarak üretilmiş kitap, dergi gibi yayınların grafik tasarım kriterleri açısından incelendiği araştırmalar:

Örnek: *Türkiye'de eğitim amaçlı çocuk dergilerinde karşılaşılan temel grafik tasarım sorunları ve sorunlara çözüm önerileri* (Sürmeli, 2010).

Kuramsal çalışmalar: Ağırlıklı olarak çeşitli dönemlerdeki sanat ve tasarım hareketlerinin grafik tasarım üzerindeki etkilerinin incelendiği araştırmalar. Bu kapsama dönemsel gelişmelere ek olarak sanatçı ve tasarımcı incelemeleri ve Türk grafik tasarımının gelişim süreçlerine yönelik incelemeler de dahildir.

Örnek: *1960 sonrası Türk grafik tasarımında ulusal üslup sorunsalı* (Akdenizli, 2008).

Masaüstü yayıncılık: Kitap, dergi, gazete gibi yayınların bilgisayar destekli olarak baskı ya da yayına hazırlandığı masaüstü yayıncılık sürecinin ve ürünlerinin incelendiği araştırmalar:

Örnek: *Matbaacılık sektöründe kullanılan ofset baskı sisteminde grafik tasarımdan kaynaklanan baskı hatalarının incelenmesi* (Ceylan, 2012).

Çoklu ortam: Çeşitli çoklu ortam grafiği tasarımlarına yönelik uygulamaların incelemesine ve uygulama örneklerine yer verilen araştırmalar:

Örnek: *Taşınabilir iletişim cihazlarında etkileşimli grafik tasarım kullanımı ve bir dijital çocuk kitabı çalışması* (Oğuz, 2013).

Reklam grafiği: Reklam grafiği tasarımının kuramsal veya uygulamalı olarak çeşitli yönleriyle ele alındığı araştırmalar:

Örnek: *Avrupa Birliği yolunda Türkiye'nin tanıtım sorunları: Billboard tasarım öneriler* (Pehlivan, 2008).

Tipografi: Tipografi konusunun kuramsal veya uygulamalı olarak çeşitli yönleriyle ele alındığı araştırmalar:

Örnek: *Geometrik Sans Serif yazı karakteri tasarımı sürecinin araştırılması ve bu araştırmaya dayalı bir yazı karakteri tasarımı* (Apaydın, 2017).

Araştırma Süreci

Araştırma verileri YÖK Dokümantasyon Daire Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'ndeki veri tabanından elde edilmiştir. Araştırmacı tarafından YÖK Dökümantasyon Daire Başkanlığı Tez Merkezin'deki detaylı tarama menüsü üzerinde inceleme gerçekleştirilmiştir. Detaylı tarama alanına "grafik tasarım" anahtar kelimesi yazılarak tarama yapılmış ve sistemde görüntülenen 536 tezin tamamı araştırmacının kişisel bilgisayarında arşivlenmiştir. Arşivleme sürecinde her teze bir numara verilmiş ve tezlere ilişkin künye bilgileri hesap tablosu (Excel) programına yüklenmiştir. Künye bilgilerinde araştırmacının adı-soyadı, tezin yapıldığı üniversite, tezin türü, tezin yayınlandığı yıl, tez danışmanının unvanı ve tezin ait olduğu anabilim/anasanat dalı kaydedilmiştir. Araştırmanın konular dışındaki tüm analizleri bu bilgiler temelinde gerçekleştirilmiştir. Lisansüstü tezlerin konularına dayalı olarak gerçekleştirilen analiz sürecinde veri analizi bölümünde detaylı olarak açıklanan tekrarlı okuma, açık kodlama, sürekli karşılaştırma yöntemi takip edilmiştir.

Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışmaları

Nitel araştırma yönteminin benimsendiği bu araştırmada geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları kapsamında aşağıdaki işlemler yürütülmüştür. Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenirlik gerekliliğini inandırıcılık, toplanan verilerin doğruluğu ve inandırıcılığı oluşturmaktadır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2014). Bu araştırmanın örneklemini 2008-2018 yılları arasında YÖK Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından yayınlanan ve arşivlenen 536 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerde çözümlenen veriler, YÖK Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nda yayınlanıp arşivlendiği haliyle analiz edilmiştir. Bu açıdan araştırma kapsamına dahil edilen lisansüstü tezlerin analizinden elde edilen verilerin inandırıcılık gerekliliğini sağladığı söylenebilir. İnandırıcılık gerekliliğini yerine getirmenin bir diğer koşulu çalışma kapsamının sayı ve özellikleri, seçilme şekli, veri toplama araçları ve analiz tekniklerinin açık ve ayrıntılı olarak ifade edilmesidir (Creswell ve Miller, 2000).

Araştırmanın yöntem başlığı altında bu gereklilik kapsamında ayrıntılı açıklamalar yer almaktadır. Kodlayıcılar arası güvenirlik gerekliliği kapsamında araştırma analizlerinin araştırmacı tarafından tamamlanmasının ardından bir uzmanla tüm analiz içeriği ve kod sistemi paylaşılmıştır. Uzman ile araştırmacı her kod üzerinde uzlaşmaya varıncaya dek kod sistemini ve verileri incelemişlerdir. Kodlanan her bir lisansüstü tez üzerinde uzlaşmaya varıncaya kadar değerlendirmeler sürdürülmüştür. Ayrıca yöntem bölümünde araştırmadaki lisansüstü tezlerin incelendiği konu değişkenine ait her bir kategori açıklanarak örnek bir tez başlığı paylaşılmıştır. Bu yolla araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır.

Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın Birinci Alt Problemine Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt probleminde "Grafik tasarım alanında yayınlanmış lisansüstü tezler üniversitelerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?" sorusunun cevabı aranmıştır. Grafik tasarım alanında yayınlanmış lisansüstü tezlerin üniversitelerine göre gösterdiği dağılım Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1: Grafik Tasarım Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Frekans	%
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	3	0,56
Akdeniz Üniversitesi	4	0,75
Anadolu Üniversitesi	25	4,66
Ankara Üniversitesi	4	0,75
Arel Üniversitesi	82	15,30
Atatürk Üniversitesi	3	0,56
Bahçeşehir Üniversitesi	1	0,19
Başkent Üniversitesi	1	0,19
Beykent Üniversitesi	3	0,56
Bilkent Üniversitesi	1	0,19
Cumhuriyet Üniversitesi	1	0,19
Çukurova Üniversitesi	4	0,75
Dicle Üniversitesi	1	0,19
Doğuş Üniversitesi	1	0,19
Dokuz Eylül Üniversitesi	34	6,34
Dumlupınar Üniversitesi	29	5,41
Erciyes Üniversitesi	1	0,19
Fırat Üniversitesi	6	1,12
Gazi Üniversitesi	87	16,23
Hacettepe Üniversitesi	61	11,38
Haliç Üniversitesi	47	8,76
Işık Üniversitesi	2	0,37
İnönü Üniversitesi	1	0,19
İstanbul Aydın Üniversitesi	3	0,56
İstanbul Kültür Üniversitesi	6	1,12
İstanbul Ticaret Üniversitesi	1	0,19
İstanbul Üniversitesi	1	0,19
İstanbul Teknik Üniversitesi	1	0,19
İzmir Ekonomi Üniversitesi	1	0,19
Kemerburgaz Üniversitesi	1	0,19
Kocaeli Üniversitesi	3	0,56
Karadeniz Teknik Üniversitesi	2	0,37
Maltepe Üniversitesi	1	0,19
Marmara Üniversitesi	27	5,04
Mersin Üniversitesi	5	0,93
Mimar Sinan G. S. Üniversitesi	14	2,61
Mustafa Kemal Üniversitesi	2	0,37
Necmettin Erbakan Üniversitesi	2	0,37
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	15	2,80
Sabancı Üniversitesi	5	0,93
Selçuk Üniversitesi	8	1,49
Sıtkı Koçman Üniversitesi	1	0,19
Süleyman Demirel Üniversitesi	8	1,49
Toros Üniversitesi	2	0,37
Yaşar Üniversitesi	8	1,49
Yeditepe Üniversitesi	13	2,43
Yıldız Teknik Üniversitesi	4	0,75
TOPLAM	536	100

Lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversitelere göre dağılımın gösterildiği Tablo 1 incelendiğinde, Türkiye'de grafik tasarım alanında lisansüstü çalışmaların gerçekleştirildiği toplam 47 üniversite bulunmaktadır. Bunların 29'u devlet, 18'i özel üniversitedir. En fazla tezin yapıldığı üniversiteler incelendiğinde sırasıyla Gazi Üniversitesi (%16,23), Arel Üniversitesi (%15,29) ve

Hacettepe üniversitesi (%11,38) gelmektedir. Yine araştırma bulguları, grafik tasarım alanındaki lisansüstü tezlerin yaklaşık yarısının bu üç üniversitede yapıldığını göstermektedir. 15 üniversitede ise grafik tasarım alanında yalnızca bir tane lisansüstü tez yapılmış olduğu dikkat çeken bir başka bulgudur. Grafik tasarım alanında yalnızca bir tane lisansüstü tez yapılmış olan 15 üniversiteden 8'i özel üniversitedir. Türkiye'nin köklü üniversitelerinden olan Hacettepe ve Gazi Üniversitesi tez sayısına göre sıralamada ilk üçte yer alırken bir başka köklü üniversite olan Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin lisansüstü tez sayısı açısından düşük bir yüzdeye sahip olduğu görülmektedir. Buna karşın yeni kurulmuş olan özel üniversitelerden Arel Üniversitesi'nin (2007) lisansüstü tez sayısı sıralaması açısından Hacettepe Üniversitesi'nin üzerinde olduğu görülmektedir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci alt probleminde "Grafik tasarım alanında yayınlanmış lisansüstü tezler, türler temelinde yıllara göre nasıl bir dağılım göstermektedir?" sorusunun cevabı aranmıştır. Grafik tasarım alanında yayınlanmış lisansüstü tezlerin türler temelinde yıllara göre gösterdiği dağılım Tablo 2'de görüldüğü gibidir.

Tablo 2: Grafik Tasarım Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Türler Temelinde Yıllara Göre Dağılımı

	Genel Toplam		**Yüksek Lisans**		**Sanatta Yeterlilik**		**Doktora**	
Yıllar	**Frekans**	**%**	**Frekans**	**%**	**Frekans**	**%**	**Frekans**	**%**
2006	23	4,29	18	4,17	3	4,62	2	5,13
2007	14	2,61	12	2,78	1	1,54	1	2,56
2008	36	6,72	25	5,79	9	13,85	2	5,13
2009	39	7,28	25	5,79	9	13,85	5	12,82
2010	42	7,84	36	8,33	4	6,15	2	5,13
2011	44	8,21	31	7,16	8	12,31	5	12,82
2012	37	6,90	31	7,18	6	9,23	-	-
2013	44	8,21	40	9,26	-	-	4	10,26
2014	72	13,43	62	14,35	6	9,23	4	10,26
2015	67	12,5	57	13,19	5	7,69	5	12,82
2016	22	4,10	13	3	6	9,23	3	7,69
2017	67	12,5	55	12,73	7	10,77	5	12,82
2018	29	5,41	27	6,25	1	1,54	1	2,56
TOPLAM	536	100	432	100	65	100	39	100

Grafik tasarım alanında yapılan lisansüstü tezlerin türler temelinde yıllara göre dağılımını gösteren Tablo 2 incelendiğinde, lisansüstü tez sayılarının yıllara göre artan ya da azalan bir dağılıma sahip olmadığı görülmektedir. Tezlerin türler temelinde yıllara göre dağılımı incelendiğinde benzer bulgularla karşılaşılmaktadır. 12 yıla yayılan incelemelerin artan üniversite ve enstitü sayılarıyla paralel bir görünüme sahip olmaması dikkat çekmektedir. Tezlerin, türlerine göre dağılımına bakıldığında Tablo 3'te görüldüğü gibi grafik tasarım alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin %80,6'sının yüksek lisans, %7,3 ile en düşük orana sahip olan türün ise doktora olduğu görülmektedir. Toplamda yapılan 536 lisansüstü tezden 432'si yüksek lisans, 65'i sanatta yeterlilik, 39 tanesi ise doktora tezidir.

Tablo 3: Grafik Tasarım Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Türler Temelinde Dağılımı

	Yüksek Lisans		**Sanatta Yeterlilik**		**Doktora**	
Yıllar	**Frekans**	**%**	**Frekans**	**%**	**Frekans**	**%**
2006-2018	432	80,6	39	7,3	65	12,1

Toplam tez sayılarına bakıldığında en fazla tezin 2014 (72), 2015 (67) ve 2017 (67) yıllarına ait olduğu görülmektedir. Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde genel olarak ardışık yıllar arasında yüksek oranlı iniş çıkışlara rastlanmamasına rağmen 2015 yılında 67 olan toplam tez sayısının 2016 yılında 22'ye düşmesi ve 2017 yılında 67 olan tez sayısının 2018'de 29'a düşmesi dikkat çeken bir bulgudur.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt probleminde "Grafik tasarım alanında yayınlanmış lisansüstü tezler danışmanlarının unvanlarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?" sorusunun cevabı aranmıştır. Grafik tasarım alanında yayınlanmış lisansüstü tezlerin danışmanlarının unvanlarına göre gösterdiği dağılım Tablo 4'te görüldüğü gibidir.

Tablo 4: Grafik Tasarım Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin, Danışmanlarına Göre Dağılımı

Danışman Unvanı	Frekans	%
Prof. Dr.	128	23,88
Prof.	85	15,86
Doç. Dr.	73	13,62
Doç.	40	7,46
Yrd. Doç. Dr.	115	21,46
Yrd. Doç.	76	14,72
Öğr. Gör.	19	3,54
TOPLAM	536	100

Grafik tasarım alanında yapılan lisansüstü tezlerin, danışmanlarının akademik unvanlarına göre dağılımını gösteren Tablo 4 incelendiğinde, lisansüstü tezlerin yarıya yakınının Prof. Dr. ve Prof. unvanına sahip öğretim elemanlarından oluştuğu görülmektedir. Bunları sırayla Yrd. Doç. Dr., Yrd. Doç. ve Doçent. Dr., Doçent unvanları takip etmektedir. Öğretim görevlilerinin danışmanlığını yaptığı lisansüstü tezlerin oranının ise %3,5 olduğu görülmektedir.

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Yönelik Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt probleminde "Grafik tasarım alanında yayınlanmış lisansüstü tezler, türlerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?" sorusunun cevabı aranmıştır. Grafik tasarım alanında yayınlanmış lisansüstü tezlerin, türlerine göre gösterdiği dağılım Tablo 4'te görüldüğü gibidir.

Tablo 5: Grafik Tasarım Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin, Türlerine Göre Dağılımı

Türler	Frekans	%
Yüksek Lisans	432	80,60
Sanatta Yeterlilik	65	12,13
Doktora	39	7,28
Toplam	536	100

Grafik tasarım alanında yapılan lisansüstü tezlerin, türlerine göre dağılımını gösteren Tablo 5 incelendiğinde yüksek lisans tezlerinin oranının %80,5 olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla takip eden lisansüstü tez çalışmalarının sanatta yeterlilik (%12,1) ve doktora (%7,3) türüne ait olduğu görülmektedir.

Araştırmanın Beşinci Alt Problemine Yönelik Bulgular

Araştırmanın beşinci alt probleminde "Grafik tasarım alanında yayınlanmış lisansüstü tezler anabilim/anasanat dallarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?" sorusunun cevabı aranmıştır. Grafik tasarım alanında yayınlanmış lisansüstü tezlerin anabilim/anasanat dallarına göre gösterdiği dağılım Tablo 6'daki gibidir.

Tablo 6: Grafik Tasarım Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Anabilim/Anasanat Dallarına Göre Dağılımı

Anabilim/Anasanat Dalları	Frekans	%
Bileşik Sanatlar	2	0,37
Çağdaş Yayıncılık ve Yayıncılık Yönetimi	1	0,19
Eğitim Teknolojisi	2	0,37
Fotoğraf	1	0,19
Gazetecilik	1	0,19
Görsel İletişim Tasarımı	1	0,19
Grafik	137	25,56
Grafik Eğitimi	59	11,01
Grafik Tasarım	190	35,44
Güzel Sanatlar Eğitimi	1	0,19
Güzel Sanatlar ve Görsel İletişim	2	0,37
Güzel Sanatlar ve Görsel İletişim Tasarımı	3	0,56
Güzel Sanatlar	1	0,19
Halkla İlişkiler	1	0,19
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	2	0,37
İç Mimarlık	1	0,19
İç Mimarlık ve Çevre	3	0,56
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	1	0,19
İletişim Bilimleri	7	1,31
İletişim Sanatları	2	0,37
İletişim Sanatları ve Tasarım	2	0,37
İletişim Tasarımı	3	0,56
Matbaa Eğitimi	1	0,19
Medya Çalışmaları	1	0,19
Mimarlık	2	0,37
Plastik Sanatlar	3	0,56
Radyo TV ve Sinema	3	0,56
Reklamcılık ve Marka İletişimi Yönetimi	1	0,19
Reklamcılık ve Tanıtım	3	0,56
Resim İş Öğretmenliği	77	14,37
Resim	2	0,37
Sanat Tarihi	3	0,56
Sanat ve Tasarım	13	2,43
Sinema TV	1	0,19
Tasarım Çalışmaları	1	0,19
Temel İletişim Bilimleri	1	0,19
Uygulamalı Sanatlar Eğitimi	1	0,19
TOPLAM	536	100

Grafik tasarım alanında yapılan lisansüstü tezlerin anabilim/anasanat dallarına göre dağılımını gösteren Tablo 6 incelendiğinde, 37 farklı anabilim/anasanat dalında lisansüstü tez çalışması yapıldığı görülmektedir. Grafik tasarım anabilim/anasanat dalı lisansüstü tez çalışma sayısı açısından en yüksek orana sahiptir. Bu oranları sırayla grafik, resim-iş öğretmenliği ve grafik eğitimi anabilim/anasanat dalları takip etmektedir. İlk dört sırada yer alan bu anabilim/anasanat dalları lisansüstü tez çalışmalarının %86'sına karşılık gelmektedir.

Araştırmanın Altıncı Alt Problemine Yönelik Bulgular

Araştırmanın altıncı alt probleminde "Grafik tasarım alanında yayınlanmış lisansüstü tezler, konularına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?" sorusunun cevabı aranmıştır. Grafik

tasarım alanında yayınlanmış lisansüstü tezlerin, konularına göre gösterdiği dağılım Tablo 7'de görüldüğü gibidir.

Tablo 7: Grafik Tasarım Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin, Konularına Göre Dağılımı

Konu	Frekans	%
Grafik Tasarım Eğitimi	78	14,55
Bilgisayar Destekli Tasarım	7	1,31
Disiplinlerarası Çalışmalar	60	11,19
Grafik Dil	35	6,53
Etik	8	1,49
Görüş	21	3,92
Afiş	22	4,10
Ambalaj Tasarımı	18	3,36
Bilgilendirme Tasarımı	21	3,92
Anlam Temelli Çözümlemeler	32	5,97
Görsel Kimlik/Marka Kimliği	19	3,54
Grafik Üretim Teknikleri	17	3,17
Kitap/Dergi	41	7,65
Kuramsal Çalışmalar	54	10,08
Masaüstü Yayıncılık	6	1,12
Çoklu Ortam	44	8,21
Reklam Grafiği	21	3,92
Tipografi	32	5,97
Toplam	536	100

Grafik tasarım alanında yapılan lisansüstü tezlerin, konularına göre dağılımını gösteren Tablo 7 incelendiğinde, 18 farklı konu alanında araştırmanın olduğu görülmektedir. Lisansütü tezler arasında en fazla çalışılan konunun %14,55 (78) ile grafik tasarım eğitimi kategorisinde olduğu görülmektedir. Grafik tasarım eğitimi alanında yükseköğretim kategorisinde 44, öğretim programları kategorisinde 22 ve ortaöğretim kategorisinde ise 12 lisansüstü tez olduğu görülmektedir. Disiplinlerarası çalışmalar konusu altında grafik tasarım ve mimarlık disiplinlerini kapsayan bir çalışma alanı olarak mekân grafiği konusunun ağırlıklı olarak yer aldığı, bu alandaki lisansüstü tez sayısının 34 olduğu görülmektedir.

Bu başlık altındaki sinema ve televizyon alanında ise 20 lisansüstü tez olduğu görülmektedir. Grafik tasarım alanında yoğun olarak çalışılan diğer konulara bakıldığında sırasıyla, kuramsal araştırmalar (%10,08), çoklu ortam tasarımı (%8,21), kitap/dergi gibi süreli yayın tasarımlarının incelenmesi (%7,65), çeşitli grafik ürünlerin grafik ilke ve elemanları açısından incelenmesi (%3,54) ve tipografi gibi konuların geldiği görülmektedir. Tablo 7 incelendiğinde, bilgisayar destekli tasarım (%1,30), etik (%1,49) ve masaüstü yayıncılık (%1,11) gibi konuların grafik tasarım alanında en az çalışılan tezler olduğu görülmektedir.

Tartışma

Bu araştırmada 2006-2018 yılları arasında grafik tasarım alanında yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma doğrultusunda, Yüksek Öğretim Kurulu'nun açık erişimli Ulusal Tez Merkezi veri tabanında "grafik tasarım" anahtar kelimesi kullanılarak detaylı tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda ulaşılan 536 adet tez çalışması, çeşitli kategoriler temelinde sınıflandırılmıştır. Temel olarak yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlilik türlerinde sınıflandırılan tezlerin ayrıca üniversitelere göre, yıllara, türlerine, danışman unvanlarına göre, anabilim/anasanat dallarına göre ve konularına göre sınıflandırması yapılmıştır.

Araştırma bulguları tüm tez türleri arasında yüksek lisans tezlerinin sayıca büyük bir üstünlüğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır. En çok tez çalışmasının Gazi Üniversitesi'nde (87) yapıldığı, peşinden ise çok az bir farkla bir vakıf üniversitesi olan Arel Üniversitesi'nin (82) geldiği görülmektedir. Tezlerin türleri temelinde yıllara göre dağılıma bakıldığında genel tabloda benzer bulgularla karşılaşılmakla birlikte son beş yılda çalışma sayılarının bir miktar artış göstermiştir. Tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı incelendiğinde Prof. Dr. ve Prof. unvanlı öğretim elemanlarının lisansüstü tezlerin yaklaşık yarısına (%39,73) danışmanlık yaptığı görülmektedir. Bu unvanı sayı olarak Yrd. Doç. Dr. ve Yrd. Doç. unvanlı öğretim elemanları (%36,16) takip etmektedir. Her iki unvan tez türleri temelinde karşılaştırıldığında Prof. Dr. ve Prof. unvanlı öğretim elemanlarının daha çok doktora ve sanatta yeterlilik düzeyinde tezlere danışmanlık yaptığı görülmektedir.

Grafik tasarım alanında yapılan lisansüstü tezlerin anabilim/anasanat dallarına göre dağılımını gösteren veriler incelendiğinde, 37 farklı anabilim/anasanat dalında lisansüstü tez çalışması yapıldığı görülmektedir. Grafik tasarım anabilim/anasanat dalı en yüksek orana sahiptir. Bunu sırayla grafik, resim-iş öğretmenliği ve grafik eğitimi anabilim/anasanat dalları takip etmektedir. İlk dört sırada yer alan bu anabilim/anasanat dalları toplamda %86'lık bir oranı temsil etmektedir. Son olarak grafik tasarım alanında yapılan lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımı incelendiğinde, en fazla çalışılan konunun %14,55 (78) ile grafik tasarım eğitimi kategorisinde olduğu görülmektedir. Verilere göre, bilgisayar destekli tasarım (%1,30), etik (%1,49) ve masaüstü yayıncılık (%1,11) gibi konular, grafik tasarım alanında en az çalışılan tez konularıdır.

Araştırma bulguları detaylı olarak incelendiğinde, değişkenlere ait bazı verilerin çarpıcı şekilde ön plana çıktığı görülmektedir. Örneğin, en çok lisansüstü tez çalışmasının yapıldığı üniversiteler içerisinde 2007 yılında kurulmuş bir vakıf üniversitesinin yüksek bir sayıyla ikinci sırada yer alması dikkate değerdir. Buna karşılık özellikle grafik tasarım veya ilgili programlarıyla öne çıkan birçok köklü üniversitenin tez sayılarının daha düşük seviyelerde kalmış olması merak uyandırıcıdır. Bu durumun oluşmasına etki edebilecek olası değişkenlerin incelendiği araştırmaların desenlenmesinin önemli bir gereklilik olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen tüm lisansüstü tezler (536) arasında yüksek lisans tez sayısı 432 ile başta gelmektedir. Yüksek lisans tezlerinin bu denli yüksek bir orana sahip olmasını belirli açılardan açıklamak mümkündür. Yüksek lisansın akademik kariyerin henüz ilk basamağı olması, birçok kişinin yüksek lisansını tamamladıktan sonra bu zorlu süreci devam ettirememesi veya ettirmek istememesi, yüksek lisansın pek çok kişi tarafından akademik kariyer amaçlı değil, lisans eğitimi sonrası uzmanlaşma aşaması olarak görülmesi, öğrenci temelli sebepler olarak açıklanabilir. Diğer yandan yüksek lisans programlarına kıyasla doktora ve sanatta yeterlilik programı açma koşullarının hem akademik kadro yapılanması hem de donanımsal gerekliliklerden dolayı daha zorlu olması bu programların yüksek lisans programlarına oranla daha düşük sayıda kalmasına neden olabilir. Söz konusu koşullar, doktora ve sanatta yeterlilik programlarına ait tez sayılarının düşük oranlarda seyretmesinin nedenini açıklıyor olabilir.

Araştırma verilerine göre 37 farklı anabilim/anasanat dalında grafik tasarım alanında lisansüstü tez çalışması yapıldığı görülmektedir. Grafik tasarım, anabilim/anasanat dalı en yüksek orana sahiptir. Bunu sırayla grafik, resim-iş öğretmenliği ve grafik eğitimi anabilim/anasanat dalları takip etmektedir. İlk dört sırada yer alan bu anabilim/anasanat dalları toplamda %86'lık bir oranı temsil etmektedir. Türkiye'de son 15 yılda artan üniversite sayısına paralel olarak ilgili fakültelerin çatısı altında açılan grafik tasarım içerikli bölümlerin sayısı farklı isimlerle de olsa bir hayli artmıştır. Artan lisans programlarına bağlı olarak lisansüstü eğitim veren enstitü ve anabilim/anasanat dalı sayılarının da arttığı görülmektedir.

Araştırma verileri incelendiğinde dikkat çeken önemli bir nokta ise toplam 37 anabilim/anasanat dalı içerisinde aynı içeriğe, ancak farklı isimlere sahip olanların sayıca çok olmasıdır. Örneğin, grafik tasarım alanındaki lisansüstü tezlerin %61'inin yazıldığı ilk iki

anabilim/anasanat dalı "grafik tasarım" ve "grafik" olarak iki ayrı isimle tabloda yer almaktadır. Bu iki anabilim/anasanat dalının program içeriklerinin aynı olduğu bilinmektedir. Yüksek Öğretim Kurulu tarafından 2019 yılında ön lisans ve lisans programlarını yeniden isimlendirme ve tasnif etme çalışması başlatılmıştır. Çalışma ile belirli alanlarda yaşanan isim karmaşasına son verilmesi, ulusal ve uluslararası akademik hareketlilikte isim farklılığından kaynaklı yaşanan birtakım mağduriyetlerin önlenmesi hedeflenmektedir. Ön lisans ve lisans eğitimi düzeyinde yapılan bu çalışmanın lisansüstü eğitim alanlarında da gerçekleştirilmesinin önemli olduğunu Tablo 5'de yer alan veriler açıkça göstermektedir.

Grafik tasarım alanında yapılan lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımının incelenmesi bu araştırmanın alt problemlerinden biridir. Tez çalışmaları 18 konu alanı altında incelenmiş, bazı konular için ayrıca alt kategoriler oluşturulmuştur. Lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımı detaylı bir şekilde incelendiğinde, en fazla araştırmanın grafik tasarım eğitimi kategorisinde yapıldığı görülmektedir. Bütün konular içerisinde %14,55'lik paya sahip olan "grafik tasarım eğitimi" kategorisi üç alt başlık çerçevesinde incelenmiştir. Bu alt konular genel hatlarıyla yükseköğretim kademesindeki grafik tasarım eğitimi, ortaöğretim kademesindeki grafik tasarım eğitimi ve öğretim programlarının incelenmesi olarak sınıflandırılmıştır.

Yükseköğretim kademesindeki grafik tasarım eğitimine yönelik araştırmalar, grafik tasarım ile ilintili olduğu düşünülen alanlardaki teknolojik ve sektörel gelişmelerin veya çeşitli konulardaki çalışmaların grafik tasarım eğitimindeki yansımalarına odaklanmaktadır. Öte yandan grafik tasarım eğitimi veren kurumların ilgili sektörlere veya paydaş kurum ve bireylere katkı sunma noktasındaki yeterlilikleri de incelenen konular arasındadır. Ortaöğretim kademesindeki grafik tasarım eğitimine yönelik araştırmalarda ağırlıklı olarak çalışılan konu ise, başta grafik işleme yazılımları olmak üzere çeşitli öğretim teknik ve yöntemlerinin öğrenme süreçlerine etkisi ve öğrenci gelişimine katkılarının incelenmesi olmuştur. Grafik tasarım bölümü veya atölye derslerine yönelik program ve ders içeriği inceleme ve model önerilerine yer veren çalışmalara ise "program" kategorisi altında yer verilmiştir.

Grafik tasarım alanında yazılmış tüm lisansüstü tezler içerisinde en çok araştırılan ikinci konu disiplinlerarası çalışmalardan oluşmaktadır. Bu kategori altında, grafik tasarım alanının yaygın olarak ortak çalışma zemini bulduğu iki disiplini kapsayan araştırmalara yer verilmiştir. Son beş yılı kapsayan tezler incelendiğinde grafik tasarım ve mimarlık disiplinlerini bir araya getiren çalışmaların sayısının arttığı görülmektedir. Mekân grafiği kategorisi altında yer alan tezler, mimari bir öğe olarak mekânın çeşitli grafik uygulamalarla buluştuğu, yeni zeminler sunduğu ve birbirini nasıl dönüştürdüğü konularına odaklanmaktadır. Görsel kurumsal kimlik elemanlarının mimari yapıyla etkileşimi, eğitim ortamlarında ve çeşitli mekânlarda tematik görselleştirmeler, yön bilgi grafikleri, tipografik uygulamalar ve alternatif sergileme tasarımları ağırlıklı olarak çalışılan konulardır.

Kuramsal ağırlıklı araştırmaların grafik tasarım alanında yazılmış lisansüstü tezler içerisindeki yoğunluğu bu araştırma sonucunda elde edilmiş önemli bulgulardan birisidir. Söz konusu tezler incelendiğinde, çeşitli dönemlerdeki sanat ve tasarım hareketlerinin grafik tasarımın gelişimi üzerindeki etkileri, grafik tasarımın kapsamına giren özel çalışma konularının tarihi süreç içerisinde araştırılması, sanatçı veya tasarımcı incelemeleri ve daha özel bir araştırma konusu olarak Türk grafik tasarım tarihi odaklı araştırmalar, çalışılan konular arasındadır. Çalışılan tezlere rağmen grafik tasarım disiplininin kuramsal ayağını oluşturan araştırmaların özellikle Türk grafik tasarım tarihinin kökenlerinin ortaya çıkartılması konusunda halen arzu edilen seviyede olmadığı görülmektedir.

Çoklu ortam kategorisi altında sınıflandırılan tez çalışmaları incelendiğinde, eğitim amaçlı çoklu ortam uygulamalarının bu kategori kapsamında en çok çalışılan konu olduğu, sonrasında ise web arayüz tasarımlarının geldiği görülmektedir. Yaygınlaşan akıllı telefon, tablet gibi elektronik

araçlarla birlikte etkileşimli yeni medya uygulamalarının web arayüzlerine göre daha çok tercih edilir duruma gelmesinin, bu alanlarla ilgili araştırma eğilimlerine de etki ettiği görülmektedir.

İncelenen tez çalışmaları ağırlıklı olarak, eğitim amaçlı yeni medya uygulamaları ve web arayüzlerini grafik tasarım unsurları ve görsel iletişim pratikleri açısından ele almaktadır. Bu kategoride çalışılan lisansüstü tezlerin son dönem araştırma eğilimleri incelendiğinde ise günümüzde sık kullanılır hale gelen sanal müze, sanal sergi gibi "artırılmış gerçeklik" uygulamalarına yönelik çalışmaların sayısının arttığı görülmektedir. Grafik tasarım alanının başta bilişim olmak üzere diğer disiplinlerle işbirliğinde bulunduğu hareketli grafik tasarım uygulamaları, elektronik yayıncılık ve oyun tasarımı gibi uygulama ağırlıklı konuların da son dönemde daha fazla çalışıldığı görülmektedir.

Araştırma bulguları incelendiğinde, Milli Eğitim'in çeşitli kademelerinde okutulan ders kitaplarının veya çeşitli konu ve içeriklere sahip süreli yayınların grafik tasarım ilkeleri açısından analiz edildiği tez çalışmaları sayısının bir hayli fazla olduğu görülmektedir. Söz konusu yayınlara ait grafik unsurların incelendiği tezlerde illüstratif ve tipografik öğelere yönelik değerlendirmelerin öne çıkan konular arasında olduğu görülmektedir.

Tipografi içerikli tez çalışmalarının geniş bir yıl aralığına yayıldığı görülmekle birlikte tipografi alanında görülen yeni paradigmalara bağlı olarak bazı konuların özellikle son beş yılda daha yoğun olarak çalışıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Kitap, dergi veya afiş gibi grafik ürünlerde yer alan tipografik öğelerin sorun odaklı incelendiği tez çalışmalarının hemen her döneme yayıldığı, kinetik tipografi ve yazı karakteri tasarımı gibi araştırma ve uygulama konularına ise daha çok 2015 sonrası çalışmalarda yer verildiği görülmektedir.

Araştırma bulgularına dayalı olarak aşağıdaki önerileri getirmek mümkündür:

- Grafik tasarım alanında yazılan lisansüstü tezler incelendiğinde; özellikle yüksek lisans seviyesinde bazı çalışma konuları üzerinde fazla sayıda araştırma yapıldığı görülmektedir. Bu yoğunlaşmanın alanyazına sağlayacağı katkılar göz ardı edilmemekle birlikte, birbirini tekrar eden ve yeni bir söz söyleme çabasından uzak çokça çalışmanın alana katkı sunamayacağı oldukça açıktır. Bu nedenle lisansüstü çalışma yapan öğrencilerin ve onlara danışmanlık yapan öğretim üyelerinin, grafik tasarım alanındaki güncel gelişmeleri takip ederek alanyazına katkı sağlayıcı özgün ve yenilikçi çalışmalara yönelmesi önerilebilir.

- Yukarıda belirtilen handikaplı durumun çözümüne yönelik olarak, yüksek lisans seviyesindeki tezlere oranla sayıları oldukça düşük olan doktora/sanatta yeterlilik tezlerinin sayıca arttırılması için gerekli çalışmaların yapılması önerilebilir.

- Grafik tasarım alanında yazılan tezlerin anabilim/anasanat dallarına göre dağılımları incelendiğinde 37 farklı anabilim/anasanat dalı belirlenmiştir. Bu durum bir bakıma disiplinlerarası çalışma zemini ve çeşitliliği oluşturması açısından olumlu karşılanabilir. Bununla birlikte disiplinlerarası çalışma işbirliğinin ve sistematiğinin yeteri düzeyde sağlanamadığı durumlar, konuya uzak öğrenci veya danışman profillerinin sürece dâhil edilmesi anlamına gelebilir. Bu durum kuram ve uygulama boyutunda yeterince derinleştirilememiş, çözümlendirilememiş ve özgün niteliğe sahip olmayan tezler ortaya çıkartacaktır. Öte yandan benzer içeriklere sahip ancak farklı isimler almış anabilim/anasanat dalları aynı isim altında birleştirilerek ortaya çıkan çok parçalı görüntü giderilebilir.

- Gelecekteki araştırmacıların grafik tasarım alanındaki araştırma eğilimlerini diğer akademik yazınlar olan makale ve bildiriler temelinde incelemeleri tavsiye edilir. Ayrıca yurt dışında grafik tasarım alanında yürütülen lisansüstü ve akademik çalışmaları araştırma eğilimlerinin Türkiye'deki araştırmalarla karşılaştırmalı olarak incelendiği araştırmaların yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

- Araştırmacıların grafik tasarım alanında üniversitelerin lisansüstü tez oranları ile ilişkili olabilecek birtakım değişkenlere yönelik araştırmalar desenlemeleri tavsiye edilir.

Kaynakça

Akdenizli, F. (2008). *1960 Sonrası Türk grafik tasarımında ulusal üslup sorunsalı* (Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Alpaydın, Y. & Erol, İ. (2017). Examination of postgraduate theses and dissertations in the field of education economics in Turkey. *Marmara University Atatürk Education Faculty, Journal of Educational Sciences, 45*(45), 23-41.

Altınkurt, L. (2007). Sanat eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Dergisi, 173,* 105-113.

Apaydın, Z. G. (2017). *Geometrik sans serif yazı karakteri tasarımı sürecinin araştırılması ve bu araştırmaya dayalı bir yazı karakteri tasarımı* (Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Aslan Yavaşca, Ş. (2017). *1960-1980 Yılları arası Amerika'da grafik bir dil olarak kolaj* (Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Atabey, Z. (2010). *Basın ilanı tasarımlarında illüstrasyonlar ve vektörel illüstrasyon tekniğinin uygulanması* (Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Batı, A. (2006). *Grafik tasarımda mesaj analizi ve görsel öğelerin düzenlenişi* (Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Büyükarman, Ö. H. M. (2011). *Grafik tasarım öğretiminde hümanistik ve teknik modele dayalı öğretim yöntemlerinin karşılaştırmalı uygulaması* (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi). Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Creswell, J. W. ve Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative ınquiry. *Theory into Practice, 39*(3), 124-130.

Ceylan, İ. G. (2012). *Matbaacılık sektöründe kullanılan ofset baskı sisteminde grafik tasarımdan kaynaklanan baskı hatalarının incelenmesi* (Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dündar, H. ve Hareket, E. (2017). Türkiye'de çocuk hakları bağlamında yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimlerinin incelenmesi. *Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6* (1), 77-94.

Erbay, M. (1997). *Plastik sanatlar eğitiminin gelişimi*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Erdem, A. R. (2013). Bilgi toplumunda üniversitenin değişen rolleri ve görevleri. *Yükseköğretim Dergisi, 3*(2), 109-120.

Gay L. R. & P. Airasian (2000). *Educational research: competencies for analysis and applications*. Merrill Prentice Hall.

Güler, A., Halıcıoğlu, M. B. ve Taşğın, S. (2013). S*osyal bilimlerde nitel araştırma yöntemler*i. Seçkin Yayıncılık.

Güzeloğlu, C. (2006). *Çocuklara Yönelik ambalaj tasarımlarının görsel iletişim açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Güven, M., Özhan, M. B., Kaynak, S., ve Demirbaş, N. K. (2018). Türk psikolojik danışma ve rehberlik dergisi ile journal of counselling psychology'deki araştırma eğilimleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, *8*(49), 193-208.

Kahraman, Ü. ve Tok, T. (2016). Eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi lisansüstü öğrencilerinin aldıkları eğitim hakkındaki görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *9*(1), 147-164.

Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye'de lisansüstü eğitim: sorunlar ve çözüm önerileri. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 2,* 94-114.

Karakütük, K. (2019). Türkiye'de lisansüstü öğretim, sorunları ve çözüm önerileri. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 22*(1), 505-528.

Karkın, A. (2011). Müzik bilimleri alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, *1*(2), 143-149.

Koç, E. S. (2016). Türkiye'de ilköğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *6*(1), 198-216.

Köksalan, B., İlter, İ. ve Görmez, E. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve lisansüstü eğitim isteklilikleri üzerine bir çalışma (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği). *Journal of Kirsehir Education Faculty, 11*(3), 277-299.

Maden, A. (2020). Akıcı okuma ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri: Bir betimsel analiz çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, *8*(2), 543-558.

Oğuz, C. (2013). *Taşınabilir iletişim cihazlarında etkileşimli grafik tasarım kullanımı ve bir dijital çocuk kitabı çalışması* (Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Oğuz Namdar, A. ve Önder, V. (2019). Türkiye'de ilköğretimde görsel sanatlar ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin eğilimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *27*(2), 767-784.

Özgür, H., Çuhadar, C., & Akgün, F. (2018). Current trends in gamification research in education. *Kastamonu Education Journal*, *26*(5), 1479-1488.

Pehlivan, S. (2008). *Avrupa Birliği yolunda Türkiye'nin tanıtım sorunları: Billboard Tasarım Önerileri* (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sonsel, Ö. B. (2018). Türkiye'de viyola alanında yazılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (47), 340-359.

Sürmeli, K. (2010). *Türkiye'de eğitim amaçlı çocuk dergilerinde karşılaşılan temel grafik tasarım sorunları ve sorunlara çözüm önerileri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahin, S. (2010). *Grafik tasarımda esinlenme, intihal ve özgünlük araştırması* (Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sahin, H. & Akinci, M. (2020). Research trends towards teachers' ın-service training. *Malaysian Online Journal of Educational Sciences*, *8*(3), 35-50.

Tanrıkulu, M. (2009). *Grafik tasarım ürünlerinden afişin bir propaganda aracı olarak kullanılması* (Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Taşcıoğlu, M. (2009). *Mekânda grafik izlenimler* (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi). Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Taviloğlu, E. (2012). *Kurumsal kimlik ve marka imajı oluşturmada IKEA örneği* (Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Tosun, İ. (1997), Açılış konuşması, bilim adamı yetiştirme lisansüstü eğitim, TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri: 7, 7-15.

Tufan, Ş. B. (2009). *Resim-iş eğitimi anabilim dalı anasanat atölye (grafik) dersinde öğretim elemanlarının yazı ve tipografi öğretimi uygulamalarına ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Uyan Dur, B. İ. (2011). *Bilgilendirme tasarımında ilkeler, öğeler ve uygulama sorunları - bilgilendirme tasarımı uygulaması* (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ünal, Ç. ve İlter, İ. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumları (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (2), 147-164.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.

Yükseköğretim Kurulu, (2020). Lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliği. Erişim tarihi: 07.03.2020, https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21510&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5